

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrt leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Mladinsko vprašanje.

V zadnjem času vedno bolj stopa v ospredje vprašanje vzgoje naše mladine. Dušni pastirji, učitelji, politiki — in seveda tudi starši — se globoko zamišljajo nad tem vprašanjem, vrše se konference, ankete, narodni in mednarodni kongresi in živahna razpravljavanja po časopisu. Po pravici se zgražamo nad slabimi učnimi uspehi naše mladine, nad mladostnimi zločini in samomorilci ter nad moralno propalostjo in brezsmernostjo mladege sveta.

Mladina ni nekaj samo zase, ona je po velikem delu učinek, posledica, odpečatek starega pokolenja, je podedovala njegove grehe in vzrasla na njegovih zgledih, čeprav se na drugi strani od njega oddaljuje. Vendar jabolko ne pade daleč od drevesa. Naša mladina je sad materialistične, samopašne, gnjile meščanske »kulture« kapitalizma. Čeprav ta družba še govori o krščanstvu, o njegovih moralnih načelih in se drži deloma še krščanskih navad, je v jedru brezbožna, licemerska ter krščansko moralno neprestano krši; zlasti ji je postala tuja ljubezen do bližnjega, ki jo na vsakem koraku brezobzirno gazi.

Mladina, ki se je rodila v naročju te družbe in diha njeno strupeno soparno ozračje, je duševno oslabela in propada bolj in bolj. Cilj življenja vidi le v uživanju gmočnih in telesno-spolnih »dobrin« in kako pride do njih, dovoljenim ali nedovoljenim potom, ji postane vseeno. V politiki, kapitalističnih strank vidi, da je vsako sredstvo do cilja praktično dovoljeno; da je najvišja čednost prebrisanost, lokavost, varanje; v socialnem življenju vidi, kako da bogatejši in močnejši brez vsakega ozira lahko tlačijo revnejšega in slabejšega in da so zakoni napram prvemu popolnoma brez učinkovitosti; da je sila nad pravico. »Kultura« buržuazne družbe pa je brez Boga in brez srca; dušo »nasičuje« s plehkobo, draženjem čutnosti in oboževanjem materije ter najnižjih nagonov. Idealizem, kjer ga je še kaj, se skriva in gloda beaško skorjo; uspeh v življenju je odprt le koristolovcu, sebičnemu in brezobzirnemu stremuhu. To je življenjski tok današnje družbe, v katerem kroži mladina.

K temu pride uničenje, razrahljanje, razkrajanje družine. Družina nima skoraj nič več govoriti, vedno bolj jo vsrkava vase država, vzgoja se družini čedalje bolj izvija iz rok. Med možem in ženo ni več prejšnje ozke srčne življenjske skupnosti, čedalje bolj se drug od drugega »osamosvojujeta«. Kapitalistični sistem sili tudi ženo k ročnemu ali duševnemu delu privatnemu kapitalu v korist, plačuje ga pa tako slabo, da družina ne more pošteno živeti, da je družinsko stanovanje v vlemestu bolj gnjezdišče nemorale nego dom čednosti, kar bi moral po božjem zamisliti in zakonu biti. Iz takih močvirnih tal pač ne morejo vzrasti zdravi otroci.

Rešitev mladine je vprašanje, ki posega v ustroj celokupne sodobne družbe. Tu se ne da nič popravljati s posamičnim krpanjem na enem ali drugem pojavu, ampak le z globoko zastavljeno preobrazbo celega našega življenja. Življenje treba postaviti zopet na dejansko, praktično versko podlago, politiko pokristjaniti, socialno vprašanje reševati s korenitim preobratom od kapitalizma in njegovih metod h krščanskemu socializmu. Proletariat pa ima nalogo, da svojo mladino reši s tem, da jo organizira, ko odraste domu, v prosvetnih društvih, kakor je Krekova mladina, ki združuje zmisel za praktično socialno delo z duševno osvoboditvijo mladih src od nekrščanskega egoizma, pohlepa, materializma v krščanski idealizem.

Političen pregled.

Radi velikonočnih praznikov je politično življenje v Belgradu povsem mirno. Skoro vsi poslanci so zapustili Belgrad. Vrše se le seje vlade, na katerih se razpravlja o stabilizaciji dinarja in o inozemskem posojilu. V nedeljo se je v Zagrebu vršilo veliko zborovanje zastopnikov našega gospodarstva, ki je imelo namen, da se vlada pouči o željah slovenskih in hrvatskih gospodarskih krogov o ustalitvi dinarja, o njih mnenju o uporabi zunanjega posojila. Zborovanja se je udeležilo šest ministrov. Opozicija samostojnih, demokratov in radičevcev je hotela to velevažno zborovanje omalovaževati in mu celo vtisniti pečat strankarstva, kar pač dokazuje, kako malo je tema dvema strankama na tem, da bi se že vendar enkrat uredilo našo državno gospodarstvo. Trije nezadovoljneži iz radikalne stranke Ninčič, Stojadinović in Maksimović so s svojim protivladnim nastopom popolnoma pogoreli. Njih volivci so jih pustili popolnoma na cedilu. — Albanska vlada, ki je zaprla mejo proti Jugoslaviji, se je sedaj premislila in je mejo zopet odprla. Albanija nas sicer zagotavlja o svojem prijateljstvu do nas, vendar v ta zagotovila ne moremo popolnoma zaupati, dokler ne bomo imeli za to zadostnega jamstva.

Žrtve kapitalistične reakcije.

Vsemogočnost nenasitne kapitalistične družbe zahteva vsak dan novih žrtev med delavstvom. Imamo podjetja, kjer se delavstvo na skrit in zahrbtn način preganja in odpušča. Imamo pa tudi taka podjetja, kjer se naravnost klubuje delavskim težnjam in se odpuščajo oni, ki se ne bojijo povedati resnico svojemu delodajalcu v obraz. Največ žrtev zahteva kapitalizem pač v onih podjetjih, kjer hoče podjetnik nemoteno izkoriščati delavstvo. To so predvsem taka podjetja, kjer zasluži delavstvo največ po 1.50 Din na uro in kjer se poleg tega postopa z njimi vse drugače kot po človeško. Da navedemo par takih slučajev.

Dne 31. marca so bile v tovarni za platnene izdelke v Jaršah odpuščene tri delavke-pletilke z motivacijo, da ni dela. Ta motivacija gospodov kapitalistov pa ne drži, kar priča dejstvo, da bodo na ta mesta postavili tri druge delavke. Prava motivacija za odpust teh delavk je njihova delavska zavest, ker so bile strokovno organizirane. Vsekakor je tako ravnanje kapitalistov več kot škandalozno, še posebej, ker se bojijo treh slabotnih žensk, ki niso ničesar zahtevale, pač pa so se organizirale v zavesti, da jim je ta pravica zajamčena z zakonom. Moti se vsakdo, ki računa s tem, da bo s takim postopanjem koristil sebi, kajti kolikor hujši je pritisk in preganjanje, toliko bolj se delavstvo zaveda, da je njegovo mesto v strokovni organizaciji, ki se bori za red in poštenje ter proti kapitalizmu.

Drugi slučaj: Dne 10. aprila je bil odpuščen na parni žagi veleposestev pri Planini predsednik obratnih zaupnikov tov. Karel Turšič. Ta žaga je last kapitalistične družbe Sklapsa v Trstu in smo o razmerah delavstva na tej žagi svoječasno že obširno poročali. Upravnik tega posestva nikakor ne more preboleti tega, da se je delavstvo strokovno organiziralo in s tem spravilo na dan marsikatero nerednost na tej žagi.

Jeza gospoda upravnika je priklopila do vrhunca šele sedaj, ko je delavstvo izvolilo svoje zakonite zaupnike. Da se enkrat za vselej otrese gospod upravnika nadlegovanja organizacije in zaupnikov, je pogumno odpovedal delo zgoraj navedenemu predsedniku zaupnikov in dostavil, da proti njegovemu odloku ni nikake pritožbe. Vzroki, ki jih je gospod

upravnik navedel, so smešilo tistega, ki jih je izrekel. Da pa se predsednike delavskih zaupnikov ne postavlja kar tako gladko na cesto, kot si to predstavlja g. upravnik, bo končno o tem spregovorila še tudi Inšpekcija dela, ker gotovo razumeva § 119 zakona o zaščiti delavcev nekoliko drugače kot pa gospod upravnik. Dokazovanje odpusta g. upravnika je v bistvu isto kot onih gospodov v tovarni platnenih izdelkov v Jaršah, samo da je g. upravnik odkrito povedal, kje ga tišči čevlji. Živimo pač v dobi kapitalistične reakcije.

Delavstvo, ti se pa zavedaj, da je tvoje mesto v strokovni organizaciji, ker kapitalisti sami garantirajo, da je naša organizacija na pravi poti.

Inšpekcija dela, kje si?

Na parni žagi lesne industrijske družbe »Korotan« v Prevaljah se že delj časa delavstvo zaposluje preko v zakonu določenega osemurnega dela po devet in deset ur na dan, brez zakonito predpisane 50% poviška za nadurno delo. Kakor znano, imenovana družba sama sklepa z nekaterimi delavci za podaljšanje delovnega časa tozadevne pogodbe. Mesto 50% poviška daje družba delavstvu po 2 m drv mesečno v vrednosti 60 Din, in to pa zopet le samo nekaterim, dočim morajo drugi delati nadurno delo za normalno plačo.

Radovedni smo, če družba glede podaljšanja delovnega časa postopa v smislu zakona in če je Inšpekciji dela v Mariboru o tem podaljšanju znano, oziroma če ima družba od iste dovoljenje za podaljšanje delovnega časa. Pripominjamo, da so vsaki dogovori med podjetjem in delavstvom, ki nasprotujejo zakonitim predpisom o delovnem času, nični in so merodajna za podaljšanje delovnega časa le določila delovnega pravilnika, ki je bil izdan na podstavi § 6. zak. o zaščiti delavcev, Uradni list št. 98 z dne 25. oktobra 1924. Lastniki podjetij, ki gredo preko določil omenjenega pravilnika, se kaznujejo po § 124. zakona o zaščiti delavcev z globo od 500 do 5000 dinarjev. Inšpekcija dela bi morala vsak tak slučaj, ki pa ni več slučaj, ampak enostavna vpeljava deseturnega dela, občno kaznovati. Tudi delavstvo samo precej greši, ker se vedno najdejo med njimi taki, ki prostovoljno delajo preko delovnega časa, ne da bi se zavedali, da s tem pomagajo ne sebi, ampak delodajalcu izpodbijati osemurni delavnik in kopičiti še večje dobičke. Inšpekcija dela pa je poklicana, da čuva nad predpisi socialne zakonodaje, zato zahtevamo, da se tudi v tem podjetju napravi red.

Nočno delo.

Med drugimi mednarodnimi delavskimi konvencijami, katere je sploh ratificirala naša država, so tudi konvencije četrta in peta, ki sta bili sprejeti že na mednarodni konferenci dela v Washingtonu l. 1919. Ti dve konvenciji govorita o prepovedi nočnega dela žensk in mladotnih izpod 18. leta. Kako je s temi konvencijami? Ali sploh imajo pri nas kako veljavo? Praviloma bi morale imeti, ako so ratificirane, moč zakona.

Tako pa se n. pr. v Kočevju v Tekstilni stalno dela ponoči, in to celo ženske izpod 18. leta. To je samo konkreten, z rokami otipljiv slučaj. So pa še drugi, kjer se podjetja skrivajo za raznimi pretevezami itd. Je to cel sistem!

Prvič je to nočno delo po našem mnenju protizakonito, za kar bi morala Inšpekcija ukreniti vse potrebno, da se to vendar enkrat neha.

Drugič pa je to tudi strašen socialen in nraven zločin, za katerega odgovarjajo v prvi vrsti prizadeti podjetniki in vsi, ki imajo toliko vpliva, da bi se to lahko odpravilo.

Tu se uničuje in zapravlja telesno in duševno zdravje predvsem mladih ljudi! Vsem: zavedajte se vsaj svoje človeške dolžnosti!

Delavci -- spreglejte!

V mesecu septembru l. 1923. je ustanovila Zveza papirniškega delavstva tako zvani podporni fond z namenom, da si člani v času, ko zaslužijo, prihranijo denar za čas bolezni, brezposelnosti in druge podobne slučaje delavskih kriz.

Podporni fond je bil organiziran tako, da je vsak član ob pristopu prispeval 25 Din, potem pa vsak mesec 10 Din v fond. Ker je že takrat štela zveza okrog 550 članov, je razumljivo, da je fond hitro rasel in z njim je rastla tudi gospodarska in odporna moč papirniškega delavstva napram podjetniku. In to je razumljivo. Cilj ustanovitve fonda je bil, pripraviti člane do tega, da si vsak prihrani za slučaj kakih kriz znesek v višini večmesečne plače, in to polagoma brez težkoč in brez da bi njegovo normalno življenje trpelo. Kadar pa ima delavec denar in je za delj časa gospodarsko preskrbljen, tedaj se ne čuti več tako odvisnega od delodajalca in mu je končno tudi lahko vseeno, ali je za nekaj tednov ali mesecev v službi ali ne.

Ta fond je bil last delavstva in vloge so bile last kot vloga v hranilnici posameznikov. Voditelji papirniške organizacije so bili prepričani, da je najuspešnejše sredstvo v boju s kapitalizmom gospodarska osamosvojitev delavstva in so to izvesti, smatrali za svojo glavno nalogo.

Ko se je papirniško delavstvo tako polagoma bližalo svojemu cilju, so vstali nekateri hlapci kapitalizma tako v obratih kakor zunaj njih in začeli z intrigami proti fondu med delavstvom, češ: Ko bo denarja dosti skupaj, ga bo zaplenila vlada kakor svoj čas komunistom, ker bo smatrala fond za stavkovnega, pa tudi to, da so se izvršile pri fondu že poneverbe itd. V tem smislu je objavilo svoj članek tudi »Jutro«, okrog katerega so bili zbrani ti škodljivci delavstva.

Te intrige so na delavstvo takrat tako vplivale, da je na zahtevo večine članov bila uprava fonda prisiljena vrniti članom vse vloge! Tisti dnevi so bili za papirničarje — črni dnevi. Samo pogledite: Če je leta 1923 vložilo 550 članov kot temelj po 25 Din v fond in bi vsak prispeval mesečno po 20 Din, katera vsota bi se dala utrpeti, bi znašal fond l. 1933. z 5% obrestmi 1.132.565 Din (en milijon sto trideset dva tisoč pet sto šestdeset in pet dinarjev). V 20 letih bi znašale od te vsote samo obresti nad pol milijona dinarjev.

V letu 1933 bi pa imel vsak član že naloženih 2059 Din z obrestmi, vplačal bi pa samo 1370 Din.

Kaj bi se dalo s to vsoto tudi ustvariti. Koliko delavcev bi lahko dobilo ceno posojila za zidanje svojih hišic in kako neopaženo bi si delavstvo prihranilo ogromno vsoto denarja za čas, ko bi ga najbolj in na krvavo potrebovalo.

Papirničarji in drugi delavci — premišlujte in izvajajte iz tega praktične posledice.

Papirniško delavstvo sicer snuje sedaj svoj podporni fond na ta način, da se je v Vevčah že sklenilo dati v fond tisti znesek, ki bo ostal delavstvu od zmanjšane davka na ročno delo, kar naj tvori podlago podpornemu fondu, ki se bo ustanovil na podlagi navodil »Delavske zbornice«. Vendar ima ta fond značaj starostnega zavarovanja, zato si more delavstvo, če hoče v družbi sploh kaj pomeniti in doseči svoje pravice, ustanavljati in zbirati še posebne podpore ali če hoče obrambne fonde.

Misel je tu, spravimo jo povsod v življenje brez odlaganja, kajti kapitalizem se razrača in mi nismo pripravljeni.

Strokovna organizacija.

Vsem skupinam in društvom!

Prvi maj je pred durmi. Kakor vsako leto, bo tudi letos krščansko socialistično delavstvo praznovalo svoj delavski praznik. Prvi maj je praznik dela, zato naj bo ta dan dan mogočih delavskih manifestacij za svobodo in pravico. Krščansko socialistično in obče krščansko misleče delavstvo pa se mora še posebej zavedati pomena delavskega praznika, prvega maja, in ne sme nikjer, kjer se nahajajo naše organizacije, prezreti dostojne in razmeram primerne proslave tega dneva. Zato je treba, da skupine takoj začno s pripravi za te proslave.

Ker pade letos prvi maj na delavnik, bo delavstvo skoro po večini zaposleno. Radi tega pa proslava prvega maja ne sme odpasti, zato naj skupine določijo isto na eno izmed majskih nedelj; predvsem bi bila primerna nedelja 6. maja.

Da bo proslava v vsakem kraju čim boljše organizirana in da bo čim boljše uspela, naj se v ta namen sestavijo prvomajski odbori iz zastopnikov vseh naših treh organizacij: Jugoslovanske strokovne zveze, Krekove mladine in Delavske zveze.

Tovariši, tovarišice! Prvi maj naj bo res praznik našega dela in naših organizacij, zato na delo za njega dostojno proslavo.

Manifestirajmo za osemurni delavnik, za dela prost prvi maj, za popolno svobodo zborovanja in združevanja, za zaščito delavskih zaupnikov, za izvajanje socialne zakonodaje, proti vojni, za svetovni mir!

Živel prvi maj!

Krščansko socialistični pozdrav!

Za Jugoslovansko strokovno zvezo:

Srečko Zumer, l. r., t. č. predsednik.

Vilko Pitako, l. r., t. č. tajnik.

Iz centrale

Te dni je razposlala centralna pisarna vsem organizacijam poslovnik Jugoslovanske strokovne zveze, ki je bil sprejet na zadnjem običnem zboru JSZ. Z določili delavstva naj se seznanijo vsi odborniki in zaupniki, članstvu naj se pa na sestankih prečita in razloži. Če želi katera organizacija več izvodov, naj to sporoči centrali. — Nove, v platno vezane legitimacije JSZ bodo ta mesec dotiskane. Legitimacije prejme vsak redni član v JSZ včlanjenih organizacij, ki je podpisal novo pristopnico. Legitimacije bodo vsebovale tudi sliko člana, vsled tega naj si člani takoj oskrbe slike v velikosti 6x10 cm in napišejo zadaj svoje ime in člansko številko. Skupine naj slike skupaj pod enim zavitkom pošljejo na Jugoslovansko Strokovno zvezo.

Tovarniški delavci

Gibanja med kočevskim delavstvom. Sedanje upravnistvo na žagi, ki je bila prej last g. Kajfeža, je tako ravnalo z

izplačilom, da je bilo delavstvo prisiljeno, da si samo poišče pravico. Na tej žagi je zaposlenih okoli 50 delavcev. Korporativno so šli v sprevodu do Zadrudne banke, kjer so se izjavili, da jim mora izplačati zaostalo plačo od par tednov; s to izjavo je sprevod delavstva odšel do stanovanja g. dr. Rajha kot upravitelja konkurzne mase g. Kajfeža, kjer je zahtevalo izplačilo. Dr. Rajh jih je poslal nazaj v Zadrudno banko. K sreči je zvedel za vso zadevo oblastni poslanec g. Peterlin, ki je na merodajnih mestih energično zahteval, da se delavcem takoj izplača, kar jim gre. Drugega dne so delavci prejeli, kar so upravičeno zahtevali. Seveda se jim je potem zaradi tega delalo težkoče. Prisilili so jih celo, da so podpisali neko izjavo, s katero obžalujejo svoje korake; a takoj naslednji dan so izjavo preklkali. Naložiti so jim hoteli kazen zato, ker so se tako energično zavzeli za svoje pravice. A tudi to kazen so otrsli raz svojih ram z enotnim nastopom. Od tedaj naprej pa je delo normalno. Pohvaliti je treba enoten nastop delavstva, ki je na tak način samo doseglo, kar se mu je krivično jemalo. Delavci pa tudi ne bodo pozabili, kako odločno se je zanje potegnil oblastni poslanec Alojzij Peterlin.

Kočevje. Tekstilna. Zaposlenih je sedaj okoli 150 oseb, večinoma mladoletnih žensk. Delo je 12 urno. Nočna služba. Podjetje je delniška družba. Obrat vodijo italijanski mojstri, ki pa niso posebni strokovnjaki; ne vemo, čemu ne pridejo na ta mesta, če že ne domačini, pa vsaj češki mojstri. Tako se pa tukaj šopirijo in bogate Italijani, a tam na Primorskem se naše gospodarstvo s silo uničuje. Ravnatelj (Italijan) nosi n. pr. svoj zaslužek stalno v italijanske banke. Sem so prišli revni, tu pa so naenkrat obogateli; tam v Italiji so bili lačni črnega kruha, tu razmetavajo belega. Pa tudi delavstvo si drznejo ti Italijani šikanirati. Vprašamo merodajne faktorje: Ali ni dosti šikan nad našimi ljudmi na Primorskem, ali naj trpimo šikaniranje še pri nas v lastnem domu? Daleč smo prišli! Zahtevamo remeduro i v tem vprašanju i v vprašanju delavnega časa!

Papirničarji

Vevče. Na prvi seji obratnih zaupnikov papirnice v Vevčah je bil izvoljen za predsednika Karel Pintar, za njegovega namestnika Franc Anžur, za tajnika Avgust Govše, za namestnika Martin Anžič. Ostali zaupniki so: Anton Primar, Alojzija Ocvirk, Jože Trtnik in Hugo Platzar.

Dev. Marija v Polju. Na velikonočni ponedeljek se je vršil v društvenem domu sestanek Strokovne skupine papirniškega delavstva v Vevčah, ki je bil izredno številno obiskan. Poleg važnih organizacijskih zadev se je razpravljalo tudi o podpornem fondu delavstva v papirnici v Vevčah. Ker bo po novem davč-

nem zakonu plačevalo delavstvo povprečno od 1. aprila dalje polovico manj davka na ročno delo, se je sklenilo, da si pusti diferenco delavstvo pri plači odtrgati in se s tem ustanovi podlaga za podporni fond (za starostno zavarovanje), ki ga bo dotlej, da se sklene tozadevna kolektivna pogodba, upravljal odbor zaupnikov. Nadvse pametnemu in važnemu sklepu papirničarjev v Vevčah naj sledi ostalo delavstvo v Sloveniji, da dosežemo skoraj zakonito starostno zavarovanje delavcev.

Tobačni delavci

Iz tobačne tovarne. Predsednica obratnih zaupnikov v tobačni tovarni je obveščena od uprave, da je njeni intervenciji ugodeno in se bo vršilo v bodoče izplačevanje med tedensko in sicer ob petkih. S tem je ugodeno tudi večletni želji tobačnega delavstva. — V torek 10. aprila sta bila predsednica obratnih zaupnikov tov. Gašperlin in tajnik JSZ tov. Gajšek pri ministru n. r. dr. Gosarju v zadevi pravilnika o plačah in kategorizaciji ter glede pravilnika o pokojninah tobačnega delavstva. Dr. Gosar je pojasnil, da je sedaj rešeno v pravilniku tudi vprašanje skladiščnih delavcev, ki je dosedaj oviralo izdajo pravilnika o plačah in je zato sedaj upanje, da pravilnik v doglednem času stopi v veljavo. Obljubil je, da bo s svoji strani storil vse, kakor tudi Jugoslovanski klub, da finančni minister pravilnika čimprej podpiše in izda. Zastopnika delavstva sta se z izjavo zadovoljila v upanju, da se tudi ta važna zahteva tobačnega delavstva vendarle končno reši.

Železničarski vestnik

Službena obleka. Po odloku ravnateljstva državnih železnic je materialno skladišče prenehalo z izdajo službene obleke osebju. Dasiiravno je še mnogo uslužbencev, ki imajo terjatve na službeni obleki še iz preteklih let, je moralo materialno skladišče odvesti vso preostalo obleko v približni vrednosti preko 700.000 Din v skladišče Batajnico pri Belgradu. Osrednji odbor Prometne zveze je vložil z ozirom na to potrebno intervencijo pri Generalni direkciji, da se naj osebju podeli v naravi vsa zaostala obleka iz prejšnjih let. Istotako se je potom Jugoslovanskega kluba vložila intervencija v zadevi šikaniranja strojevodij in izplačilo neugodnih rent delavstvu. O uspehu bomo poročali.

Viničarski vestnik

PREDLOGA OBL. POSLANCA TOV. ROZMANA, ki jih je predložil oblastni skupščini v Mariboru.

1. Pomoč v prehrani viničarskim in bajtarskim družinam v Haložah in vseh vinorodnih občinah mariborske oblasti. Z ozirom na vesti, ki prihajajo, da dobi

oblastni odbor v Mariboru denarno podporo za pasivne kraje mariborske oblasti, si dovoljujem podati tozadevni predlog in k temu sledeča utemeljevanja: Vinorodni kraji so vobče za prebivalstvo kot so viničarji in bajtarji, v svrhu prehrane vedno pasivni zato, ker vsled preobsežnosti vinogradov primanjkuje potrebne zemlje za pridelovanje krušnega zrnja. Navadno so si viničarji in bajtarji ta primanjkljaj domačega pridelka nadomestili z mlatvijo po vseh žitorodnih krajih naše države. Leto 1927. je bilo izredno slabo krušno leto, tako da mlatiči niso skoraj 20 odstotkov zrnja zaslužili napram drugim letinom. Radi letošnje neugodne zime traja brezposelnost že čez štiri mesece. Dejstvo je, da se nahaja 90 odstotkov vseh viničarskih in bajtarskih družin že od jeseni brez kruha in zaslužka, kar more vsakomur tolmačiti, da je tukaj največja beda in pomoč najnujnejša. Zato smatram za dolžnost opozoriti obl. skupščino, da pri razdelitvi podpore za prehrano pasivnih krajev upošteva predvsem viničarje in bajtarje. — Rozman Peter, obl. poslanec.

2. Uzakonitev viničarskega reda. Viničarji se že celih sedem let borimo za nov viničarski red, kateri bi naj reguliral pravično službeno razmerje med viničarji in vinogradniki. Strokovna zveza viničarjev je pripravila tozadevni predlog viničarskega reda na podlagi že doseženih sporazumov na anketi obeh prizadetih faktorjev, kakor tudi na podlagi osebnih pogovorov in odobrenj. Viničarski red je nujna potreba, ker so ponekod razmere za viničarje skrajno nevarne, kar se da sklepati iz številnih resolucij na oblastni odbor, ki so jih poslale zadnji čas skupine »Strokovne zveze viničarjev«. Zato smatram vsako morebitno odlašanje razprave o viničarskem redu, predvsem, ako se ne uredi s sedanjim zasedanjem oblastne skupščine, kot sistematično oviranje in nasprotno stališče pravične rešitve viničarskega vprašanja. — Peter Rozman, oblastni poslanec.

(Kakor je bilo razvidno iz poročila zadnjega zasedanja oblastne skupščine v Mariboru, se je izvolil odbor, ki bo do prihodnjega zasedanja predelal viničarski red in ga bo predložil oblastni skupščini v podporo. — Op. uredništva.)

Krekova mladina.

Iz centrale. Vsem podružnicam sporočamo, da prejmejo tiskana predavanja takoj, ko bodo dostavljena centrali. — Dopise za »Pravico« naj podružnice pošiljajo centrali redno do vsakega ponedeljka, da ne bo nepotrebnih pomoči.

Preska-Goričane. Naša podružnica ima svoj redni občni zbor 12. t. m. v Društvenem domu v Preski. Krekovci, udeležimo se ga polnoštevilno!

Celje. Občni zbor naše podružnice se vrši v nedeljo, dne 15. t. m., ob 2 popoldan pri Belem volu. Člani in članice, udeležite se polnoštevilno, pregledimo

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Socialno vprašanje in vera.

Dejstvo je: mnogo delavcev je zelo mlačnih v veri, mnogo je takih, ki vere sploh nimajo in v večjih industrijskih središčih v Nemčiji se dogaja, da postajajo cele delavske naselbine paganske. Isto grozi po nekaterih delavskih krajih tudi pri nas, ne morda danes ali jutri, pač pa v nekaj desetletjih, ako ne bo korenita remedura. Katoličan, ki mu je vera pri srcu in ki ve, kaj pomeni vera tudi za delavca, se nehoče vpraša, odkod ta pojav? Mnogi živijo v prepričanju, da je temu kriva socialna demokracija, ki s svojim geslom: Vera je zasebna stvar! V svojem časopisju stalno in pa neumorno napadajo vero in cerkev. Res je to, na mnoge to vpliva, zlasti na tiste, ki se dajo povsem vplivati od svojega časopisa. Toda bomo odkritosrčni, vsemu pomanjkanju vere med delavstvom tudi socialna demokracija ni kriva. Marsikateremu delavcu in delavki je v resnici težko živeti po katoliškem nauku. Njegove delavske razmere so take, da če jih človek spozna, mora uvideti, da je v mnogih slučajih treba res heroične čednosti, da

ostane član katoliške cerkve dober katoličan.

Kot najnavadnejša in obenem najučinkovitejša sredstva za ohranitev vere se priporoča obisk pridige, svete maše ob nedeljah in praznikih in pogosti prejem zakramentov. Potrebne so pridige, ki naj bi verniku dale potrebno oporo v boju zoper napade na vero, ki jih sliši v službi, na vlaku, med tovariši, v gostilni, ki jih bere v časnikih in knjigah, katere mu slučajno pridejo v roke. Poduk in utemeljitev verskih resnic bi mu mogla nuditi nedeljska pridiga in krščanski nauk. Potrebne so maše in prejem zakramentov zaradi milosti in božje pomoči, ki jo človek potrebuje v boju zoper lastno poželenje in zoper muke sveta v slabih kino- ali gledaliških predstavah, v slabih knjigah, v nalašč zato preračunanih izložbenih oknih itd.

To so dejstva, ki jih katoličani priznavamo. Pa kaj nas uči realno življenje? Res je, so nekateri poklici taki, ki zahtevajo več dela, oz. nočno delo, toda zakaj se ne nastavi oz. ne sprejme več delavcev? Velika množica pa je delavcev in delavk, ki jim je skozi celo leto, pol leta, več mesecev, vsak mesec par tednov enostavno onemogočeno prisostvovanje pri pridigi in nedeljski, oz. prazniški maši, ki jim je pogost sprejem zakramentov onemogočen ali tako

otežkočen, da je temu enako: Radi »potrebne« konkurence morajo seve tudi katoliški podjetniki v tem oziru držati s tistimi, ki niso katoliški. Zgoraj omenjene nevarnosti za vero in pravost so ostale oz. ostanejo tudi za te ljudi, protisredstva v cerkvi jim je onemogočeno uporabljati zaradi službe. Ali se potem moremo čuditi če pri takem človeku vera peša, ali polagoma izgine? Ne!

Morda bo kdo rekel, da je to pretirano. Pa ni. Vzemimo za zgled natakara ali natakario. Ob pol 8 zjutraj nastopi službo in jo konča, če gre po sreči, ob 1 ali 2 ponoči. Pet ur spanja po predpisih higijene ni zadosti. Za odraslega predpisuje 7 ur, za mladoletnega 8 ur. Kje naj tak človek potem dobi čas za mašo, za pridigo, za prejem zakramentov? In teh slučajev je mnogo. So med temi vajenci in vajenke, ki morajo obiskovati obrtno nadaljevalno šolo, so med njimi uslužbenci v prodajalnah, služkinje, delavci po tovarnah, pri stavbah itd. To glede vere, pogledimo še pravost.

Vzeti moramo človeka, kakršen v resnici je, in ne kakršen bi naj bil v svojem idealnem stanju. Ko dosežeta fant in dekle izvestno starost, mislimo tu spolno dozorelost, se pojavi v njiju spolno nagnjenje. Kakor je naravno človekovo nagnjenje do hrane in pijače in bi brez tega telo začelo hirati, prav tako

bi brez spolnega nagnjenja človeški rod moral izumreti. Naravno in najlepše bi bilo, da bi se fant in dekle, ko dosežeta to starost, poročila in ustanovila lasten dom. Pri dobro situiranih, v gospodarskem oziru trdno stojičih ni nobene ovire. Toda teh je zelo malo, dočim je pri ogromni večini doraslih fantov in deklet to iz gospodarskih ozirov enostavno izključeno.

In kakšne so posledice tega, po človeško govoreno, nevzdržnega stanja? Za fanta to, da se uda samooskrumbi ali pa se vrže v roke kupljivim ženskam in neredko stakne bolezen. Še bolj pogosto pa rabijo prohibitivna sredstva. Posledice za dekleta so pogosti splavi, nesrečni detomori in naposled le prepogostokrat vse življenje hotnica. Da pretesna in premajhna stanovanja večkrat to zlo še povečajo, je itak znano.

Iz dosedaj povedanega, kar bi se dalo še pomnožiti, pa nedostaja prostora, je jasno razmerje med vero in socialnim vprašanjem. Katoliška vera nas uči ljubezni do bližnjega, v prvi vrsti tudi do njegove duše, zato je dolžnost vernega katoličana, ki ni to samo po krstnem listu, da dela za rešitev socialnega vprašanja, da dela za socialno zakonodajo, da dela za spremembo sedanjega krivičnega družabnega reda, ker le na tak način mora izpolnjevati veliko zapoved Kristušovo, zapoved ljubezni do bližnjega, kakor do samega sebe.

delo preteklega poslovnega leta in pripravimo se za naše bodoče delo.

Ljutomer. Članski sestanek naše podružnice se vrši v nedeljo 22. t. m. in ne občni zbor, kakor je bilo to javljeno v zadnji številki »Pravice«. Na sestanku poroča okrožni tajnik Jože Košnik.

Velenje. Pri nas se Krekova mladina lepo razvija. Ustanovili smo poseben odsek za dekleta in izvolil se je odbor za moški odsek. Dekliški odsek si je določil dvakrat na mesec sestanke in odboro ve se. »Ogenj« in »Križ« homo na sestankih temeljito študirali. Zelo potrebno je, da začne tudi moški odsek z dvakratnimi mesečnimi sestanki, na katerih bi obravnaval razna delavska vprašanja. Tovariši, skrajni čas je že, da se zdravimo iz spanja, saj smo vendar že morali iti skozi ogenj različnih naših nasprotnikov v boj za naše pravice! Brez izobrazbe je človek ničla in se lahko ž njim pometa po mili volji. Kapitalizem je dobro organiziran, mi se pa bijemo med seboj, ali pa držimo roke križem. Brez truda ni kruha!

Prevalje. Občni zbor naše podružnice se je vršil v nedeljo 1. t. m. Udeležba članstva na občnem zboru je bila polnoštevilna. V odbor so bili izvoljeni: predsednik Tomaž Miha, podpredsednik Čegovnik Filip, tajnik Alfonz Kopriva, blagajnik Juh Josip; odborniki: Stermec Anton, Štrukelj Ivanka, Slamnik Josip, Lebič Ivan in Mikel Tine. Imena odbornikov nam jamčijo, da se bo naša podružnica razvila v močno delavsko organizacijo, katera pa tudi mora biti za zgled celj mežiški dolini.

Delavska zveza.

Jesenice. V nedeljo 15. aprila se bo vršil občni zbor naše Delavske zveze z običajnim dnevnim redom. Vsakega organiziranega člana dolžnost je, da poseti ta občni zbor in da kot tak sodeluje v politiki. Politika danes reže delavstvu kruh, zato je tudi njegova sveta dolžnost, da se uveljavi v njej in odločno zahteva svoje pravice v današnjem političnem življenju. — Odbor.

Izvedimo sami starostno zavarovanje

(Konec.)

Kakor je razvidno iz kolektivne pogodbe, predvidevamo, da bodo registrirane strokovne organizacije - organizatorice v delavskih podpornih fondih in nosilke iniciative v njih. To je priporočljivo in potrebno, ker bi brez njih aktivnega sodelovanja in morda celo proti njim ne bilo mogoče premagati vseh težav in izvesti organizacije, kakor jo zamašljamo.

Da se prepreči snovanje konkurenčnih organizacij, naj bi bilo v kolektivnih pogodbah predvideno, da zamorejo prevzeti funkcije, ki jih zavzemajo v delavskih podpornih fondih organizacije-ustanoviteljice, na zahtevo določenega števila delavcev vsak čas zaupniki, izvoljeni po zakonu o zaščiti delavcev. S tem bi odpadel nagib na snovanje konkurenčnih organizacij, zakaj vedno je dana s tem možnost, da se strokovne organizacije vseh smeri, ki obstojajo v posameznih obratih, v upravljanju fondov kasneje uveljavijo, — tudi ako pri ustanovitvi morda niso sodelovale.

Vpliv delavstva na upravo teh fondov smo v načrtu osigurali. Obenem pa smo dali podjetnikom možnost učinkovite kontrole, ki preprečuje, da bi se uporabljali fondi za namene, za katere niso bili zbrani.

III.

V statistični prilogi smo zbrali mnogo gradiva, ki bo dalo inteligentnejšim in zavednejšim delavcem možnost, da se poučijo o temeljnih problemih socialnega zavarovanja in o mestu, ki ga zavzema naš načrt v pogledu prispevkov in dajatev v krogu pri nas veljavnih zakonitih zavarovanj zoper onemoglost in starost. Mislimo, da je za izboljšanje predvsem potrebno, da bodo vsaj najbolj med delavci in nametšenci temeljne probleme starostnega zavarovanja razumeli. Temu cilju služi drugi del statistične priloge. Te številke kažejo same, v kakih smereh bo treba kasneje izboljšati fond.

Iz poglavja C je razvidno, kako veliko vrednost predstavljajo tudi razmeroma male mesečne rente in kako težko

je s hranjenjem te zneske zbrati. Vsako socialno zavarovanje temelji na tem, da se vporabijo obrestni dobički, ki so pri dolgotrajnem hranjenju zelo veliki in ki presegaajo pri daljši zavarovalni dobi celo vsoto vplačanih prispevkov, zato, da se morejo dati pri kratki zavarovalni dobi večje rente, kakor bi bilo to pri individualnem hranjenju mogoče. Zavarovanci se odpovedo visokim starostnim rentam v korist sigurnosti, da morejo dobiti po malo letih zavarovanja v slučaju potrebe nadnormalno visoko rento.

Posebej naj obrnemo pažnjo na to, kako naglo rastejo obresti, če se nalaga kapital od 30 do 40 let in kako važen faktor za višino rent so dolgotrajne naložbe.

Vse to je treba imeti pred očmi, ako razpravljamo o zavarovalnih problemih.

Načrti, ki jih delavske organizacije v svrhu zavarovanja zoper onemoglost in starost izdelujejo, temelje čisto na tej napaki, da se določijo prispevki tako, kakor si jih delavstvo samo želi in dajatev tudi tako, kakor si jih delavstvo želi. Pri tem je pa prispevek navadno prenizek, dajatev pa previsoka. Tu pa se ne sme računati s samimi željami. Med prispevkom in dajatvijo obstoji ozka logična zveza, ki je ne more preveči nekaznovano nobena nasprotna želja. Zelo poučna je primerjava prispevkov in dajatev, ki jih obljublajo zavarovalni zakoni, ki so v Sloveniji v veljavi. Ta primerjava omogoči sodbo o solidnosti posameznih zavarovanj. Zavarovanja, ki dajejo pri nizkih prispevkih previsoke dajatev, morejo postati ali pasivna ali pa morajo iskati svoja kritja v tem, da se računna, da vsi zavarovanci ne bodo prišli do uživanja rent. Ako računna s tem že zakon ali pravilnik, je zavarovanje kljub temu solidno. Ni pa solidno, ako obljubljuje zakon ali pravilnik rento vsem, a je zavarovanje očitno zgrajeno na predpostavki, da morejo dobiti obljubljene rente le nekateri. To napako imajo v veliki meri razna obratna zavarovalna društva. Ona obljublajo zelo velike rente, a le stalnim delavcem obrata. To pa na račun prispevkov, ki so jih vplačali brez odškodnine nestalni delavci. Zato Delavska zbornica na ta način organiziranih obratnih zavarovalnic ne priporoča. Delavski podporni fond, kakor jih mi priporočamo, so bolj ustanove za hranjenje, kakor zavarovalnice. Če se bo napravila polagoma zveza teh fondov z zadostnim številom članstva bodo prevzemali ti fondii vedno več zavarovalnih funkcij.

* * *

Mi akcijo Delavske zbornice iskreno pozdravljamo in želimo le, da bi našla med delavstvom popolne uvidevnosti in veliko dobre volje, kajti le tega bo treba pri stvari največ, da dosežemo polagoma svoj ideal, dobro socialno starostno zavarovanje. O tehnični izvedbi podpornih fondov in kako najbolj ponostaviti poslovanje in fondom zasigurati absolutno sigurnost in varnost, o tem bo pa treba v Del. zbornici še temeljito razpravljati. Vendar pa: **Začeti je treba, v tem je vsa umetnost.**

Tedenske novice.

Vabilo na redni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice, r. z. z. o. z., v Ljubljani, ki se bo vršil 29. aprila 1928 ob 10 dopoldne v uradnici, Stari trg 2, I. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 2. poročilo načelstva in nadzorstva; 3. odobrenje računskega zaključka za leto 1927; 4. volitev načelstva; 5. volitev nadzorstva; 6. slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepljen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. — Načelstvo.

Invalidsko sodišče. Ministrski svet je odločil, da se ustanovi posebno invalidsko sodišče, ki naj naglo reši 15.000 invalidskih prošelj.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: 2 vrtnarjema, 1 žaglarju, 2 mizarjema, 2 krojačema, 7 čevljarjem, 1 mlinarju, 2 zidarjema, 2 hlapičema, 3 tkalkam, 2 likaricama, 2 strikaricama, 1 služkinji, 4 delavkam, 3 kmečkimi deklami in 1 trgovskemu vajencu.

Pri javni borzi dela v Mariboru dobijo delo: 35 hlapev, 10 viničarjev, 2 krojača, 1 čevljar za strojno delo, 1 hišnik za bolnico, 2 vrtnarja, 2 železostrugarja za

tovarno vagonov, 2 mizarja za tovarno vagonov, več vajencev (pekovske, čevljarjske, slikarske, mizarjske obrti in trgovske stroke), razen tega 9 kmečkih dekel, 6 kuharic, 6 služkinj, 2 varuški, 3 sobarice, 1 kuharica za močnata jedila v letovišče, 1 kuharica za v graščino, 1 ženska izvežbana pisarniška moč. — Potrebne se večja skupina oglarjev. Natančnejši podatki se izvedo pri Borzi dela v Mariboru.

Nesreče in nezgode. Pri sekanju v gozdu se je ponesrečil 38 letni hlapec Anton Modic iz Drage pri Kočevju. Vsekal se je v levo nogo. — Posestnikov sin, 4 letni Janez Cerkl, je doma v Borovnici vrtil slamoreznico. Pri tem je bil tako nepreviden, da ga je slamoreznica zgrabila za levo roko ter mu odrezala štiri prste. — Kovaški pomočnik, 62 letni Jože Pogačar, je doma v Grabčah pri Gorjah na Gorenjskem padel s peči ter si zlomil desno nogo. Prišel je v ljubljansko bolnico.

Pazite na otroke! Iz Polšnika pri Litiji poročajo: Obč. odbornik Majcen je šel v Trbovlje po cement; doma je ostala žena z otroci. Žena je bila v kuhinji, dva otroka na dvorišču, najmlajši, tri in pol leta stari otrok pa sam v sobi. Igral se je z nožičkom in si ž njim prerezal jabolko v vratu. Na otrokov krik je planila mati v sobo in otrok je še zaklical: »Mama, v usta sem se vlezal!«, padel v krv na tla in izdihnil.

Število avtomobilov v naši državi. Po ameriški statistiki imamo v Jugoslaviji 8900 osebnih, 1580 tovornih avtomobilov in 3100 motociklov.

Velika nesreča na Dravi. V torek so prepeljavali seno s Felberjevega otoka na Dravi. Pri popoldanski vožnji se je na čoln vrinilo še nad deset izletnikov, med njimi 4 otroci, ki so posetili otok. Ko je brodar pripeljal proti sredini Drave, je čoln začel zajemati vodo in se je popolnoma preobrnil. Med potapljačimi je nastal grozen boj za življenje in smrt. Rešilo se je pet moških, utonilo pa je sedem ljudi, med temi trije otroci. V Mariboru so okrog 7 zvečer pod brvjo potegnili par žrtev iz vode, ki pa so bile že mrtve. Med ponesrečenci je bila tudi žena mariborskega kolarja Lešnika, njena dva otroka in njena sestra.

Smrtna nesreča. Na gorenjskem kolodvoru v Ljubljani se je pri premikanju vagonov smrtno ponesrečil pomožni premikač Matevž Podobnik. Ko je hotel sklopiti dva vagona, se je pri tem nekoliko zakasnil. Ker se je vlak začel pri tem premikati, je Podobnik zadobil sunek od vagona, ki ga je vrgel ob tla, pri čemer je priletel z glavo tako močno na železniško tračnico, da mu je najbrž počila lobanja in je med vožnjo v bolnico umrl.

Premog v Jugoslaviji. Po poročilih ministrstva za šume in rude so nakopali v Jugoslaviji v letu 1927 4.746.219 ton premoga. Produkcija se razdeli: Slovenija 1.912.154 ton, Bosna in Hercegovina 1.148.640 ton, Srbija 932.813 ton, Hrvaška in Slavonija 537.348 ton, Dalmacija 215.258 ton. Trboveljska premogokopna družba je nakopala lani 1.635.000 ton, toraj nad eno tretjino vse jugoslovanske premogovne produkcije, in nad štiri petine vse premogovne produkcije v Sloveniji.

ZIKA je res izvrstna kava. Zato jo lahko priporočamo starim in mladim, bolnim in zdravim.

Društvo diplomiranih babic. Na številna vprašanja poročamo o občnem zboru sledeče: Akoravno je v Sloveniji čez 750 babic, se je obnega zbora udeležilo komaj 150 članic, iz česar se razvidi, da se malo zanimajo za izboljšanje svojega položaja. V sled oddaljenosti se delegatije iz Skoplja in Sarajeva našega obnega zbora niso mogle udeležiti, pač pa so nam brzojavno želele obilo uspeha. Iz Zagreba sta prišli dve delegatiji, ki sta poročali o njihovih uspehih itd. Tam so vse njihove članice, ki so nastavljene, mesečno plačane. Plačujejo mesečno članarino po 5 Din ter s tem pač lahko delujejo in plačajo odvetnika, ki jih v spornih zadevah zastopa. Lahko bi vam veliko naštele, a za to primanjkuje prostora. Primorane smo bile zvišati članarino za 10 Din, to je letno 30 Din. Letos nas čakajo važna dela, za to pa je treba imeti sredstva, ker edino tako lahko krijemo nastale stroške. Doseči moramo, da bodo članice, in sicer nastavljene, to so občinske in okrajne babice prejemale mesečno plačo. Le na ta način bo njihov položaj vzdržljiv in tudi mazačke ne bodo dobivale več posla; s tem bodo kmalu

opustile svoje mazaštvo. Prihodnjič nadaljujemo. — Odbor.

Izdelovanje papirja v Sloveniji. V letu 1927 je napravila Slovenija 16.030 ton papirja. Naša papirna industrija napreduje.

Dopisi.

Studenci pri Mariboru. Velikonočne procesije so krasno izpadle. Udeležencev procesije je bilo izredno veliko, še več pa gledalcev ob strani. Naša društva so se udeležila procesije polnoštevilno. Sodelovala je »Krekova godba«, ki se je kljub mladosti dobro odrezala. Slučaj pri zadnjem komadu je pa za godbenike dobra šola, da kaj enakega ne bodo več prakticirali. Kritiko pa zaslužio pevec z organistom vred; slednjega sploh ni bilo za procesijo. Nič boljše se ni odrezal občinski svet, ker sta se od 25 odbornikov udeležila samo po en član kluba SLS in NRS.

Razno.

7.200.000 brezposelnih. Kakor poroča »Chicago Tribune«, znaša število brezposelnih v Ameriki po cenitvi ameriških strokovnih zvez 18 odstotkov od 40 milijonov delavcev, torej 7.200.000. Več kot polovica prebivalcev Jugoslavije!

Brezposelnost na Nemškem ponehjuje in je bilo koncem februarja še 1.237.000 ljudi brez dela.

Prva plzenska pivovarna je imela lani 1.208.000 Kč čistega dobička in bo izplačala 33,33 odstotno dividendo.

Velik napredek. Od 1. decembra 1926 je otvorena prva brzojavna proga med Dunajem in Berlinom, ki služi občinstvu za brzojavno reprodukcijo slik vseh vrst. Dajo se prenesti risbe, rokopiši, stenogrami, posnetki vseh vrst, pozitivno in negativno.

Ruski petrolejski eksport raste. Zrastel je za 20,2 odstotka v enem letu. — Pri Vladivostoku v Sibiriji so našli petrolej.

V Združenih državah so koncem 1927 našli poleg treh milijonov tovornih avtomobilov nad 20 milijonov osebnih avtomobilov. Okrog 2.700.000 družin ima po dva avtomobila. V Združenih državah je 80 odstotkov vseh avtomobilov sveta. Leta 1927 so izgotovili 3.500.000 avtomobilov, leta 1926 pa 4.500.000. 53 do 58 odstotkov se jih je prodalo na obroke. V avtomobilni industriji ima 3.700.000 ljudi kruha.

Francoska vlada je potom Morganove banke vrnila newyorški Fed. Res. banki 8 odstotno posojilo v znesku 100 milijonov dolarjev iz leta 1920. Z obročnimi odplačili se je posojilo sčasoma znižalo na 70 milijonov dolarjev in te so sedaj naenkrat plačali. To je največji znesek po vojni, ki ga je Fed. Res. banka v New Yorku naenkrat prejela.

Najgloblje navrtana jama v Evropi je v Sleziji v Paruševecih. Gre do globine 2240 metrov, med katerimi je 117 metrov premoga. Izkoriščanje premoga v taki globini se ne izplača in ga bodo kar pustili.

Rusi bodo zgradili za 7.100.000 rubljev mlinov.

Prvo elektrarno v Evropi (za newyorško pa prvo na svetu) so zgradili leta 1883 v Milanu; imela je 1200 KS. Prvi daljnovod (26 km) so napravili po letu 1900 iz Tivolija v Rim. Sedaj razpolagajo v Italiji s 3.630.000 KS. (79 odstotkov vodnih, 21 odstotkov kaloričnih.) Prihranek na premogu znaša letno 12 milijonov ton: Leta 1926 so uvozili v Italijo 11 milijonov ton premoga; od tega so porabili 7 milijonov ton za železnice. Toraj prihranijo polovico potrebnega premoga. Nad 80 odstotkov italijanskih občin ima danes električno luč. V Kalabriji grade eno največjih elektrarn svet. V elektrifikacijskem delu Italijo le še Švica prekaša.

Rusi bodo zgradili 1500 km dolgo železnico med Taškentom in Novosibirskim. Zato so v Ameriki naročili stroje.

Turki so skrbili svoj proračun. Skrbili so izdatke za narodno skupščino, za državno knjigovodstvo, za državno ministrstvo, za versko predsedstvo, za finančno ministrstvo, za carinsko upravo, za katastralni urad, za ministrstvo notranjih zadev, za pošno ministrstvo itd. — Skupno 6 milijonov turških funtov. Samo vojno ministrstvo so prikrajšali za 1.500.000 funtov. — Pojdi in stori tudi ti tako! — Glas vpijočega v puščavi!

Češkoslovaška tovarna strojev »Češkomoravska« bo izplačala letos 75 odstotno dividendo. Za neko češko elektrarno je napravila turbogenerator, ki je največji v Češkoslovaški in je stal 4 milijone čeških kron.

Italijani bodo elektrificirali železnico progo Trst—Videm—Trbiž. Hočejo konkurirati zvezi čez Jesenice.

V **Turčiji** je zakonita obrestna mera 9 odstotkov. Manjše banke pa računajo zraven še 27 odstotkov četletne provizije. Na novih bankovcih je slika Kemal paše. Sedaj delajo Turki na uvedbi zemljiške knjige. Uvedli so že tudi latinico.

Skrb za zdravje.

Noge pešajo. Prevri pol litra podčepine, vlij vanjo en četrt litra dobrega muškatarja in žlico masla. S tem utiraj noge zjutraj in zvečer. Kopljí jih tudi v izkuhi gomiličnega stebličja. To je tudi za otroke, ki ne morejo izhoditi.

Noge ožuljene. Trdi žulji ali rožena koža na nogah jako ovira pri hoji in trže nogavice. Skuhaj divjega kostanja in drži noge v gorki izkuhi. Kostanj obje trdo kožo, izje tudi bradavice. — Mehki žulji se naredijo radi po dolgi hoji v čevljih, ki tiščijo ali se ribljejo ob nogo, posebno pri novih čevljih. Pri takih žuljih je treba previdnosti, da se ne zastrupi kri. Zdaj ima večina žensk črne in če niso črne pa barvane nogavice iz ponarejene (umetne) svile. Tej svili pa je primešan cin, ki zastrupi kri. Strup je tudi v barvilu. Pri vsakem ožuljenju razkuži rano in ovij s čisto obvezo.

Pečena jetra zdravilo proti slabokrvnosti. Dunajski profesor, dvorni svetnik dr. Pal je ob priliki neke seje referiral o težkih slučajih slabokrvnosti. Več ameriških zdravnikov je dognalo, da se slabokrvnost odpravi, če uživa bolnik konsekvantno dalje časa pečena jetra. Uspehi, tako trdi zdravnik, so bolj zadovoljivi, kot pa v onih primerih, ko se za zdravljenje uporabi transfuzija krvi. Dr. Pal ki je uporabljal v poslednjem času ta način zdravljenja, pritrjuje izjavam ameriških zdravnikov. Po-

trebno je, da uživa bolnik skozi tedne goveja ali pa telečja jetra. Naravna potreba je, da se enoličnost v hrani ublaži. Bolniku bi se uživanje pečenih jeter sčasoma zagnusilo. Da se to prepreči, je potrebno, da se uporablja pri kuhi vse mogoče začimbe. Jetra pa morajo biti pečena — ne pa pražena. Kemične sestavine zdravilne moči, ki jih vsebujejo jetra, sicer še niso znane. Nepobito pa je dokazano, da ta snov eksistira in da učinkuje na ta način, da draži kostni mozeg ki producira kri. Dokazano je, da se bela krvna telesca množe, če bolnik uživa jetra.

Lasje. Izpadanje las je dostikrat posledica nervoznosti, katere je tudi po deželi dandanes že dosti. Las ne smemo umivati prepogosto. Mnogi trdijo iz lastne izkušnje, da povzroča prepogosto umivanje las plešo ali predčasno osivlost. Vsake tri mesece zadostuje, da se jih enkrat temeljito opere. Bolj nego vode potrebujejo lasje — kakor pač vsaka stvar — svetlobe in zraka. Ženska, kateri čas dopušča, naj si vsaj za četrt ure vsak dan lase razpusti, da prodre med nje zrak in svetloba. Nato jih je treba polagoma krtačiti, da se oljnata snov razdeli po laseh, ki jim daje življenje. Lasje se hranijo s to snovjo, ki jo izločajo iz lasišča. Mastne lase je pa treba pogosteje umivati, najbolje z milnico. Nikoli ne smemo mazati las s kakšnimi špinitri, pa naj se že imenujejo tako ali tako. Nerazredčen alkohol uniči tako zvani pigment, to je lasno barvilo, in lasje predčasno osive. Ako so pa lasje suhi, trdi, ščetinasti, jim pa sploh škoduje pogosto umivanje, ker pobere še tisto malo masčobe raz glavo, kolikor je je. V tem slučaju se priporoča lasišče mazati z vazelinom in lase krtačiti, da se masčoba enakomerno razmaže. Plavalaskam se priporoča izmivanje s kamilčnim čajem. Za temne lase je pa dober čaj iz bršljinih listov in zelenih orehovit lupin. Na liter vode se da kuhati pet orehovit lupin in enako težo bršljinih listov.

Agitirajte za „Pravico“!

Lišaj ni kožna bolezen, zato ni treba zdraviti kože, nego je navadno posledica prehlada. Kakor udari nekaterim prehlajenje na oči ali uho, tako se pozna drugim na koži. Pozimaj se je takemu zlasti bati prehlada in paziti mora, da redno hodi na potrebo. Umiva pa se lahko z vodo, kateri je primešano nekoliko špirita in mila. Tudi se lahko uporablja beljak, ako ni lišaj preveč zastarel. Namaže se vsak dan z beljakom, katerega imaš lahko ves teden pokritega v kozarcu.

Nasveti za hišo in dom.

Od železa zarjavale madeže iz obleke spravimo na ta način, da dotična mesta namažemo z limoninim sokom in potresemo s soljo.

Trdo meso postane mehko, ako ga preje namažemo s krpjo, katero smo namočili v limonin sok.

Krompir. Kadar kuhaš star krompir, prideni vodi nekoliko sladkorja.

Za kratek čas.

Nesrečna številka. Ravnatelj jetnišniše vpraša kaznjence: »Zakaj ste tukaj, zapeljani moj prijatelj?« — »Žrtev nesrečne številke 13 sem.« — »Kako to?« — »12 porotnikov in 1 državni pravdnik.«

Pretkan. Kmet pride k odvetniku in mu pripoveduje nek slučaj z vsemi podrobnostmi. »Ljubi moj, to pravdo bova zgubila,« mu reče odvetnik. — »Ravno to sem hotel vedeti,« se odreže kmet, »jaz sem namreč nasprotna stranka.«

Preveč bo. Med dvema mestecema so hoteli vpeljati avtomobilno zvezo. Na seji je dejal eden gospodov: »Mislim, da bi bilo najbolje, če bi vozil avto 30 km

na uro.« — »Ni mogoče,« je dejal nekdo drugi, »od nas do vas je samo 24 kilometrov.«

Slaba vest. Njivo nekega župnika so pogosto obiskavali nepoklicani gostje in posledica tega je bila, da se je njen pridelek vedno bolj manjšal in krčil tako, da naposled ni ostalo na njivi ničesar več, razen ene same edine — repe. Ko župnik to opazi, izruje še ono repo ter pride z isto v roki prihodnjo nedeljo na prižnico. Z gromkimi in ostrimi besedami začne obsojati tatvino na župnijski imovini ter pripomni, da mu je Bog v sanjah razodel, da je tat tisti, kogar bo zadela repa s prižnice. In že je nameril... V tem hipu pa se začuje zadaj pri vratih tenak glas: »Mihee, skrijva se, že leti!«

Velika modrost? Mestna gospodična, ki vidi v košari neke kmetice zelo drobnajca: »To so kmetje neumni, da ne puste jajca toliko časa v gnezdu, da bi se malo odebelila.«

Malo predaleč. Bilo je med vojsko. Francozi so imeli v svojih vrstah tudi črnce. Ko je nekoč tak črnski polk prišel v ogenj topov, so se kar obrnili in so bežali, kar se je dalo. Eden je divjal z velikansko naglico nazaj; ko je prišel mimo divizijske pisarne, je stopil general ven in je zavpil: »Ustavite se, jaz sem general!« — »Moj Bog, moj Bog!« je rekel črnc, »ali sem tako daleč tekel?«

Tudi razlog. Učitelj: »Kdo ve, zakaj se misli, da je bila preje puščava Sahara morje?« — Učenec: »Jaz!« — Učitelj: »No, zakaj?« — Učenec: »Ker zamoreci še sedaj nosijo kopalne hlačice.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357.75 Din, za 100 lir 300 dinarjev, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 468 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Krema HELGOLIN

vsebuje največ masčobe in daje čevlju največji blesk. **A. KNIFIC, ŠIŠKA.**

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadruzi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

15

Milica, otrok bolesti.

In res se je nagovorjeni kmalu vrnil, sedel k svoji mizi, pa je čez čas vstal zopet, prisedel k znancu Miliciine družbe in pričel z njim razgovor. Milica je kmalu opazila, da sta tudi o njej sami rekla dve, tri besede, uganila je po pogledih. In še je videla, da je novi sosed segel v žep in nekaj zapisal. Kmalu nato se je poslovil od znancev in sedel k svoji mizi.

Milica se ni mogla zmagati; slutila je, da je vse to skupaj v zvezi. Jeli morda zanjo pavpraševal oni tujec? Ozrla se je vanj. Bled je v obraz nakrat; kakor da nečesa pričakuje, se ji zdi. Oči njegove gredo za onim, ki je odšel od njene mize.

In ko se Milica vnovič ozre, vidi, da družba pri vratih vstaja in se odpravlja. Smejejo se vsi, dobre volje so. Le oni tujec je resen, zamišljen, v njo strmi in komaj viden smehlja mu spreleti obraz, ko ga dama od njegove družbe nekaj vpraša. Zdaj se dvigne tudi možki, ki je bil odšel od njene mize. Stopi tujcu nasproti, ki hiti k njemu. Da mu v roko papir, ki ga je bil izvlekel preje in nanj nekaj napisal. Tujec se mu zahvali in ga pozdravi. Vsa družba krene skozi vrata. Milico stisne v srce. Odide brez pozdrava oni tujec.

Med vrati se tujec, ki gre zadnji, ozre. Toplo zadnjič pobožajo Milico njegove oči. In nakrat plane roka h klobuku. Pozdravi v slovo. Milica ne more drugače; nalahko nakloni glavo v odzdrav.

In že ni tujca več. Milica je zopet sama, sama v vsej veseli in razigrani družbi. Ne sliši godbe, ne vidi rajanja, ne čuje in ne razloči govornice in petja. Njene misli gredo za tujcem. Kaj bi tukaj, ko ga ni več, ko ni več oči, ki so ji tako šle v srce. Živo gore v Milici oči, tiste oči, ki so pravkar pozdravile ob slovesu. Milica jih čuti v srcu, Milica sliši, da ji srce utriplje močneje, da jo nekje

v notranjosti nekaj boli, čudno boli, tako boli, kakor včasih zvečer, kadar je prišla od mlade matere v pritličju in se skozi okno zastrmela v ugašajočo večer.

Milice je nakrat strah samote, ki je vstala v njej po tujčevem odhodu. Vsi ljudje se ji zazde tuji, ogabni, celo očeta poleg sebe se ne domisli. Z njim gre, z njim, ki ji je prinesel nemir v srce, z njim hodi in ji je vsa družba odveč.

Oče vstane.

»Milica, zdaj pa morava iti, če nočeva muditi vlaka!«

Milica vidi, da je oče malce negotov v besedi, da se mu jezik malce zapleta v govoru. Ali vseeno ji je; Milica vidi samo izginule oči, misli samo za odišlim tujcem. Komaj sliši očetov poziv.

»Le pojdiva, oče,« mu pritrdi in vstane. Oče ji pomaga, ji da šopek, rdeči makov šopek. Milico spreleti. Kakor srčna kri vstane v njej. Naglo pozdravi družbo in odide pred očetom, ki jo komaj dohaja.

Morda misliš, Milica, da ga boš še enkrat videla? Od bliže? Ali vsaj od daleč samo, samo obris njegov v porajajočem se mraku. Zato hitiš? So ti tako prizadejale njegove oči?

Milica hiti naprej po poljski poti. Cvetje ne vriska več v luči, trava zeleni temno, sence leže v polju in travnikih. Tudi v Milicih oči ni več tiste luči, ki je bila preje, ko sta z očetom šla semkaj. Še oče, ki mu je vino stopilo v glavo in ga omamilo, da se mu v koraku vidi, opazi te sence v Milicih oči. Stopi tesneje k njej:

»Milica, kaj ti pa je?«

Prvič jo vpraša oče tako naravnost. Prvič ne ugame iz njenih oči samih. Seveda, vino mu je zasenčilo pogled, ne razloči dobro. In mrak se gosti po polju in okrog njiju.

»Ali te je kdo užalil?« vprašajo oče dalje.

»Ni, oče!«

Molče gresta svojo pot. Očetu izginja vpliv pijače, trdno gre njegov korak, roka se oklene Miliciine:

»Težko hodiš, Milica. Na, nasloni se name!« Ujame jo pod pazduho in Milica gre težko poleg njega. Tako gresta precej časa. Skoro sta že ob cesti. Tedaj se Milica nakrat nasloni z vso močjo na očetovo roko, se obrne k njemu mu skrije obraz na prsi in glasno zahti.

»Milica, Milica, otrok, kaj pa ti je vendar?« se udere očetu v skrbi.

A Milica ihti dalje, oče je ne zna umiriti. O, oče, ti ne veš, da so v Milici oči, oči, ki so ji vzele mir srca, oči, ki so je zdaj in od zdaj naprej hrepenenje, ki bodo sanje njenih noči in misel njene duše.

Roka trepetava očetu. Pogleda na uro.

»Milica, vlak bo kmalu tu, pomiri se, pojdiva!«

In že gresta. A Milica komaj hodi; z vso težo telesa se naslanja na očeta. Oče pa krepko opira. Saj je sladko breme njegova hči, njegov zlati otrok, njegova Milica. O, nesel bi jo, nesel daleč, čeprav do doma, na svojih močnih rokah, samo da bi se smejala, da bi bile vesele, da bi vriskale od sreče njene oči, njene črne oči!

Vso vožnjo v vlaku in potem na poti do doma nista oče Ravnik in Milica spregovorila niti besedice. V obeh so šle misli svojo pot. Milici tja v hrepenenju za onimi očmi, očetu za Miliciino mislijo in bolečino v njej, ki ji ni vedel vzroka. Ko se je na poti domov opirala Milica na očetovo roko, je čutil ta, kako ji burno utriplje srce in ji v prsih vre. Tesneje jo je stisnil k sebi in toliko ljubezni je bilo v njegovi roki...

Doma je Milica še dolgo v noč strmela skozi okno. Ni mogla v posteljo. Pred njo so bile samo tiste oči, ki so jo klicale iz dalje in jo vabile, jo pozdravljale. Z njimi bolečina. Milica, zdaj umeš ljubezen mlade matere tu spodaj v pritličju? Razumeš, da je bolečina to in ljubezen, da je v hrepenenju sama bolečina, sama bolest...? O, da, Milica, boli to življenje, boli! Tudi hrepenenje boli, ker hrepenenje je življenje, je trpljenje! Ah, Milica, hrepenenje in trpljenje, oboje je življenje in oboje boli, ah, tako boli!